

LECTIO XXI - ΠΩΣ ΠΗΡΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΤΟ PISAURUM

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Brenno duce Galli, apud Alliam flumen deletis legionibus Romanorum, everterunt urbem Romam praeter Capitolium, pro quo immensam pecuniam acceperunt. Tum Camillus, qui diu apud Ardeam in exilio fuerat propter Veientanam praedam non aequo iure divisam, absens dictator est factus; is Gallos iam abeuntes secutus est: quibus interemptis aurum omne recepit. Quod illic appensum civitati nomen dedit: nam Pissaurum dicitur, quod illic aurum pensatum est. Post hoc factum rediit in exilium, unde tamen rogatus reversus est.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Όταν ήταν αρχηγός ο Βρέννος, οι Γαλάτες (ή: οι Γαλάτες με αρχηγό το Βρέννο), αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων (κοντά) στον ποταμό Αλλία, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα ένα τεράστιο χρηματικό ποσό. Τότε ο Κάμιλλος, ο οποίος είχε παραμείνει εξόριστος για πολύ καιρό στην Αρδέα, εξαιτίας της λείας από τους Βηίους, η οποία δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, εξελέγη δικτάτορας, αν και απουσίαζε· αυτός ακολούθησε τους Γαλάτες, ενώ (που) ήδη αποχωρούσαν: αφού τους εξολόθρευσε, πήρε πίσω όλο το χρυσάφι. Επειδή αυτό ζυγίστηκε εκεί, έδωσε το όνομά του στην πολιτεία: ονομάζεται δηλαδή Πίσσαυρο, επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Ύστερα από αυτήν την πράξη (ο Κάμιλλος) επέστρεψε στην εξορία, από όπου όμως γύρισε, αφού τον παρακάλεσαν.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. **Brenno duce:** ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη. (Ανάλυση: cum Brennus dux erat/ cum Brennus dux esset/ dum Brennus dux est).
2. **deletis legionibus, quibus interemptis:** ιδιάζουσες αφαιρετικές απόλυτες (Ανάλυση: a. cum Galli legiones deleviscent, / postquam (ut) Galli legiones deleverunt (-erant).

b. cum Camillus eos interemisset/ quos cum Camillus interemisset // postquam (ut) Camillus eos interemit(-erat) / quos postquam (ut) Camillus interemit(-erat).
3. **diu:** θετικός: diu, συγκριτικός: diutius, υπερθετικός: diutissime.
4. **factus est:** ως ενεργητική φωνή του ρήματος fio χρησιμοποιείται το ρήμα facio.
5. **abeuntes:** μτχ. Ενεστ.: abiens γεν: abeuntis

γερούνδιο: *abeundi, abeundo, abeundum, abeundo* (με τον ίδιο τρόπο σχηματίζονται οι αντίστοιχοι τύποι του *redeo*). (Ανάλυση: *cum Galli abirent/ dum Galli abeunt*- ως χρονική μετοχή, *qui abibant*- ως επιθετική μετοχή).

6. **civitas**: η γενική πληθυντικού είναι *civitatum* και *civitatium*.
7. **reversus est**: στο συγκεκριμένο κείμενο είναι αποθετικό (*revertor, reversus sum, reversum, reverti*).
8. **dico**: προστακτική ενεργητικού *dic*
9. **unde**: αναφορικό επίρρημα· γι' αυτό και η τελευταία πρόταση του κειμένου *unde ... reversus est*, είναι δευτερεύουσα αναφορική.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Brenno: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Brennus-i** = Βρέννος → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

duce: αφαιρετική ενικού, γ' κλίση, αρσενικό του ουσιαστικού **dux-cis** = αρχηγός, στρατηγός.

Galli: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Gallus-i** = ο Γαλάτης.

apud: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = κοντά, σε

Alliam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **Allia-ae** = Αλλίας → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

flumen: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **flumen-inis** = ποταμός.

deletis: αφαιρετική πληθυντικού, θηλυκό της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος **deleo - deleui - deletum - delēre 2** = καταστρέφω.

legionibus: αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού γ' κλίσης **legio-onis**, θηλυκό = λεγεώνα.

Romanorum: γενική πληθυντικού του ουσιαστικού β' κλίσης **Romanus-i**, αρσενικό = Ρωμαίος.

everterunt: γ' πληθυντικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **evertō - everti - eversum - evertēre 3** = καταστρέφω ολοκληρωτικά.

urbem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **urbs-is** = πόλη.

Romam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **Roma-ae** = Ρώμη → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

praeter: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = εκτός από.

Capitolium: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **Capitolium-ii/-i** = Καπιτώλιο → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

pro: πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική = αντί.

quo: αφαιρετική ενικού ουδετέρου γένους της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο

immensam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, του επιθέτου **immensus-a-um**, β' κλίση = τεράστιος. Το επίθετο δεν διαθέτει παραθετικά ως απόλυτη έννοια. Απαντά σπανιότατα ο τύπος **immensissimae**, σύμφωνα με το λεξικό της Οξφόρδης.

pecuniam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **pecunia-ae** = χρήματα, αμοιβή → **δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.**

acceperunt: γ' πληθυντικό ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **accipio - accepi - acceptum - accipere 3** = δέχομαι → ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το capio.

tum: χρονικό επίρρημα = τότε.

Camillus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, β' κλίση του ουσιαστικού **Camillus-i** = Κάμιλλος → **ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.**

qui: ονομαστική ενικού, αρσενικό της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

diu: χρονικό επίρρημα = για πολύ καιρό, για πολύ χρόνο, ήδη → Παραθετικά: **diu, diutius, diutissime.**

Ardeam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **Ardea-ae** = Αρδέα → **ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.**

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με αφαιρετική = σε.

exilio: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **exilium-ii/-i** = εξορία.

fuerat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού του βοηθητικού ρήματος **sum - fui - — - esse** = είμαι, υπάρχω.

propter: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = εξαιτίας.

praedam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **praeda-ae** = λεία.

Veientanam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, του επιθέτου **Veientanus-a-um**, β' κλίση = από τους Βηίους, ο σχετικός με τους Βηίους → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

non: αρνητικό μόριο = δεν.

aequo: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του επιθέτου **aequus-a-um** = ίσος, δίκαιος Παραθετικά: **aequior/-ior/-ius, aequissimus/-a/-um.**

iure: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **ius-iuris** = δίκαιο.

divisam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος **divido - divisi - divisum - dividere 3** = μοιράζω.

absens: ονομαστική ενικού, αρσενικό της μετοχής ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος **absum - afui - — - abesse** = είμαι απών, απουσιάζω.

dictator: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **dictator-oris** = δικτάτορας.

est factus: γ'ενικό, οριστικής παρακειμένου του ρήματος **fio - factus sum - fieri** = γίνομαι. Αποτελεί το παθητικό του **facio - feci - factum - facere 3** → ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το **capio**.

is: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός -ή -ό.

Gallos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Gallus-i** = ο Γαλάτης.

iam: χρονικό επίρρημα = ήδη, πια.

abeuntes: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, της μετοχής ενεστώτα του ανώμαλου ρήματος **abeo - abi(v)i - abitum - abire 4** = φεύγω.

secutus est: γ'ενικό οριστικής παρακειμένου του ρήματος **sequor - secutus sum, secutum, sequi** αποθετικό 3 = ακολουθώ.

quibus: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

interemptis: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος **interimo - interemi - interemptum - interimere 3** = σκοτώνω, εξολοθρεύω.

aurum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **aurum-i** = χρυσάφι → **δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό**.

omne: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του επιθέτου **omnis-is-e** = όλος-η-ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά**.

recepit: γ' ενικό, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **recipio, recepi, receptum, recipere 3** = παίρνω πίσω, ανακτώ → ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το **capio**.

quod: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

illic: τοπικό επίρρημα = εκεί .

appensum: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος **appendo - appendi - appensum - appendere 3** = ζυγίζω.

civitati: δοτική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **civitas-atis** = πολιτεία → **γενική πληθυντικού: civitatum/civitatum**.

nomen: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **nomen-inis** = όνομα.

dedit: γ'ενικό, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **do - dedi - datum - dare 1** = δίνω (τα σύνθετα του **do** με μονοσύλλαβη πρόθεση είναι 3^{ης} συζυγίας, πχ. **perdo - perdidici - perditum - perdere 3**).

nam: αιτιολογικός, διασαφητικός σύνδεσμος = γιατί, δηλαδή.

Pisaurum: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **Pisaurum-i** = Πίσσαυρο → **δεν έχει πληθυντικό αριθμό**.

dicitur: γ'ενικό, οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος **dico - dixi - dictum - dicere** 3 = λέγω β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **dic**.

quod: αιτιολογικός σύνδεσμος = επειδή.

pensatum est: γ'ενικό οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος **penso - pensavi - pensatum - pensare** 1 = ζυγίζω.

post: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = μετά.

factum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β'κλίση,, του ουσιαστικού **factum-i** = πράξη.

hoc: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός-ή-ό.

rediit: γ'ενικό, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ανώμαλου ρήματος **redeo - redii - reditum - redire** = επιστρέφω.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με αιτιατική = σε.

exilium: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β'κλίση, του ουσιαστικού **exilium-ii/-i** = εξορία.

unde: τοπικό αναφορικό επίρρημα = απ' όπου.

tamen: αντιθετικός σύνδεσμος = όμως.

rogatus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος **rogo - rogavi - rogatum - rogare** 1 = παρακαλώ, ζητώ.

reversus est: γ' ενικό, οριστικής παρακειμένου του ρήματος **revertor - reversus sum, reversum, reverti** αποθετικό 3 ή **revertor, reverti, reversum, reverti** ημιαποθετικό 3 = επιστρέφω → στο κείμενό μας ο τύπος ανήκει στο αποθετικό

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

A' κλίση
Allia -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)
Roma -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)
pecunia -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)
Ardea -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)
praeda -ae: θηλυκό

B' κλίση
Brennus -i: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)
Gallus -i: αρσενικό
Romanus -i: αρσενικό
factum -i: ουδέτερο
exilium -ii/-i: ουδέτερο
Capitolium -ii/-i: ουδέτερο (δεν έχει πληθυντικό)
Camillus -i : αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)
Pisaurum -i: ουδέτερο (δεν έχει πληθυντικό)
aurum -i: ουδέτερο (δεν έχει πληθυντικό)

Γ΄ κλίση
dux -cis: αρσενικό flumen -inis: ουδέτερο legio -onis: θηλυκό urbs -is: θηλυκό ius, γεν. iuris: ουδέτερο dictator -oris: αρσενικό civitas -atis: θηλυκό (γενική πληθυντικού: civitatum και civitatum) nomen -inis: ουδέτερο

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση
Immensus, -a, -um Veientanus, -a, -um Aequus, -a, -um (Συγκριτικός: aequior - aequior - aequius, Υπερθετικός: aequissimus, -a, -um)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

qui, quae, quod (αναφορική) is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική) hic, haec, hoc (δεικτική)

PHMATA

1η Συζυγία
do, dedi, datum, dāre penso, pensavi, pensatum, pensāre rogo, rogavi, rogatum, rogāre

2η Συζυγία
deleo, deleui, deletum, delēre

3η Συζυγία
evertō, everti, eversum, evertēre accipio, accepi, acceptum, accipēre 3 (ανήκει στα 15 της γ' συζυγίας σε -io) divido, divisi, divisum, dividēre sequor, secutus sum, secutum, sequi (αποθ.) interimo, interemi, interemptum, interimēre recipio, recepi, receptum, recipēre 3 (ανήκει στα 15 της γ' συζυγίας σε -io) appendo, appendi, appensum, appendēre dico, dixi, dictum, dicēre (β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: dic) revertor, reversus sum, reversum, reverti (αποθ.) και revertor, reverti, reversum reverti (ημιαποθ.) → (στο κείμενο είναι αποθετικό)

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, -, esse

absum, afui, -, abesse

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

fio, factus sum, fiŕi

abeo, abi(v)i, abitum, abīre

redeo, redii, reditum, redīre

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

tum (χρονικό)

diu (χρονικό) [Συγκριτικός: diutius, Υπερθετικός: diutissime]

tam (ποσοτικό)

unde (αναφορικό-τοπικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

apud (+ αιτιατική)

praeter (+ αιτιατική)

pro (+ αφαιρετική)

in (+ αιτιατική/ αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

quod (υποτακτικός-αιτιολογικός)

tamen (αντιθετικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Brenno duce Galli, apud Alliam flumen deletis legionibus Romanorum, everterunt urbem Romam praeter Capitolium: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

everterunt: ρήμα.

Galli: υποκείμενο ρήματος.

urbem: αντικείμενο ρήματος.

Romam: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, επεξήγηση στο urbem.

praeter Capitolium: εμπρόθετος προσδιορισμός της εξαίρεσης στο ρήμα everterunt.

Brenno duce: ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη που δηλώνει χρόνο. Το **Brenno** λειτουργεί ως υποκείμενο και το **duce** ως κατηγορηματικός προσδιορισμός που δηλώνει αξίωμα, στο υποκείμενο.

Ανάλυση: cum Brennus dux esset ή cum Brennus dux erat ή dum Brennus dux est.

deletis: επιρρηματική χρονική μετοχή, ιδιάζουσα αφαιρετική απόλυτη, δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν (everterunt).

Ανάλυση: cum Galli legiones delevisent ή postquam/ubi/ut Galli legiones deleverunt /deleverant.

legionibus: υποκείμενο της μετοχής deletis.

Romanorum: γενική κτητική στο legions.

apud Alliam: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο (πλησίον) στη μετοχή deletis.

flumen: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Alliam.

pro quo immensam pecuniam acceperunt: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσης, προσδιοριστική στο Capitolium. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quo (εμπρόθετη εισαγωγή) και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

acceperunt: ρήμα.

(Galli): εννοούμενο υποκείμενο.

pecuniam: αντικείμενο.

immensam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο pecuniam.

pro quo: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει αντάλλαγμα στο acceperunt.

Tum Camillus absens dictator est factus: κύρια πρόταση κρίσης. Εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

est factus: ρήμα.

Camillus: υποκείμενο ρήματος.

dictator: κατηγορούμενο στο Camillus.

absens: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος. Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν (est factus).

Ανάλυση: etsi Camillus aberat.

tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο factus est.

qui diu apud Ardeam in exilio fuerat propter Veientanam praedam non aequo iure divisam: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσης, προσδιοριστική στο Camillus. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

fuerat: ρήμα.

qui: υποκείμενο.

in exilio: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κατάσταση στο fuerat.

diu: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο fuerat.

apud Ardeam: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο (πλησίον) στο fuerat.

propter praedam: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο στο fuerat.

Veientanam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο praedam.

divisam: επιθετική μετοχή, ως επιθετικός προσδιορισμός στο praedam, δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν(fuerat).

Ανάλυση: quae non aequo iure ή divisa erat.

iure: αφαιρετική του τρόπου στο divisam.

aequo: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο iure.

is Gallos iam abeuntes secutus est: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

secutus est: ρήμα.

is: υποκείμενο ρήματος.

Gallos: αντικείμενο ρήματος.

abeuntes: επιρρηματική χρονική μετοχή, που εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν (secutus est), συνημμένη στο Gallos. Η μετοχή μπορεί να εκκληφθεί και ως επιθετική, ως επιθετικός προσδιορισμός στο Gallos.

Ανάλυση: cum Galli abirent ή dum Galli abeunt

Προσοχή: όλες οι χρονικές μετοχές ενεστώτα που συναντούμε στα

κείμενα δηλώνουν συνεχιζόμενη πράξη στη διάρκεια της οποίας συμβαίνει το ρήμα της πρότασης.

Ως επιθετική μετοχή: *qui Galli abibant*.

iam: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *abeuntes*.

quibus interemptis aurum omne recepit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

Σημείωση:

(Η αντωνυμία *quibus* βρίσκεται μετά από ισχυρό σημείο στίξης και εφόσον δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο εισάγει κύρια πρόταση και ισοδυναμεί με δεικτική αντωνυμία: *eis*.)

recepit: ρήμα.

Camillus: υποκείμενο ρήματος.

aurum: αντικείμενο ρήματος.

omne: ομοιόπτωτος, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *aurum*.

Υποσημείωση:

Η διερεύνηση και ο χαρακτηρισμός των διαφόρων συντακτικών φαινομένων μας απασχόλησε αρκετά και στραφήκαμε στη βιβλιογραφία, την ελληνική και τη διεθνή. Οι κατηγορηματικοί προσδιορισμοί ήταν ένα από τα θέματα αυτά. Μετά από συζήτηση με πανεπιστημιακούς και συναδέλφους που έχουν ασχοληθεί επί μακρόν με τη διδασκαλία της λατινικής γλώσσας καταλήξαμε και θα θέλαμε να ενημερώσουμε συναδέλφους και υποψήφιους μαθητές ότι στο μεγάλο θέμα των κατηγορηματικών προσδιορισμών θεωρούμε ότι το *omnis* γενικά είναι επιθετικός προσδιορισμός εκτός από τις περιπτώσεις *vita omnis* (15), *aurum omne* (21), όπου το επίθετο έχει την έννοια της ολότητας και ισοδυναμεί με το *totus* (μπορεί δηλ. να μεταφραστεί "ολόκληρος-η-ο"). Στις περιπτώσεις αυτές χαρακτηρίζουμε το *omnis* κατηγορηματικό προσδιορισμό.

interemptis: ιδιάζουσα αφαιρετική απόλυτη, επιρρηματική χρονική μετοχή, που εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν (*recepit*).

Ανάλυση: *cum Camillus eos interemisset/ quos cum Camillus interemisset* ή *postquam/ ubi/ ut Camillus eos interemit (interemerat)/ quos postquam/ ubi/ ut Camillus interemit (interemerat)*.

quibus: υποκείμενο της μετοχής *interemptis*.

Quod illic appensum civitati nomen dedit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

Σημείωση:

(Η αντωνυμία *quod* μετά από ισχυρό σημείο στίξης και εφόσον δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο εισάγει κύρια πρόταση και ισοδυναμεί με δεικτική αντωνυμία: *id.*)

dedit: ρήμα.

quod: υποκείμενο ρήματος.

nomen: άμεσο αντικείμενο ρήματος.

civitati: έμμεσο αντικείμενο ρήματος.

appensum: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή στο ρήμα *dedit*, συνημμένη στο *quod*, δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν (*dedit*).

illic: επιρρηματικός προσδιορισμός στάσης σε τόπο στο *appensum*.

nam Pisaurum dicitur: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

dicitur: ρήμα.

(civitas): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

Pisaurum: κατηγορούμενο του υποκειμένου *civitas*, μέσω του συνδετικού *dicitur*.

quod illic aurum pensatum est: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα της κύριας πρότασης (*dicitur*). Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quod* και εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία (δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν).

pensatum est: ρήμα.

aurum: υποκείμενο ρήματος.

illic: επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο ρήμα *pensatum est*.

Post hoc factum rediit in exilium: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

rediit: ρήμα.

(Camillus): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

in exilium: εμπρόθετος προσδιορισμός της κίνησης σε τόπο στο ρήμα *rediit*

post factum: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *rediit*.

hoc: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *factum*

unde tamen rogatus reversus est: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσης, προσδιοριστική στο *in exilium*. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα *unde* και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

reversus est: ρήμα.

(Camillus): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος..

rogatus: επιρρηματική χρονική (ή αιτιολογική) μετοχή στο ρήμα, συνημμένη στο *Camillus*, δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν (*reversus est*).

Ανάλυση: *cum Camillus rogatus esset* ή *postquam/ ubi/ ut Camillus rogatus est/ rogatus erat* ή *quod Camillus rogatus erat* (αντικειμενική αιτιολογία) [*quod Camillus rogatus esset* (υποκειμενική αιτιολογία) /*cum Camillus rogatus esset* (αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας)].

unde: επιρρηματικός προσδιορισμός της από τόπο κίνησης στο ρήμα *reversus est*.